

Reactie Regionaal Archief Alkmaar op de concepttekst van de nieuwe archiefwet

'Deze wettekst ademt de ministeries' was een opmerking die werd gedeeld bij de bespreking van de concepttekst.

Status van de tekst

Wat is de status van deze concepttekst? Wij zien graag een versie van het aangepaste concept waarop we ook nog kunnen reageren voordat we geconfronteerd worden met een definitieve versie van de nieuwe archiefwet.

Aansluiten bij andere reacties

Wij sluiten ons aan bij de reactie van de heer Ketelaar t.a.v. zijn commentaar op art. 1.2. Wij sluiten ons aan bij commentaar van anderen dat het spijtig is dat de Algemene wet overheidsinformatie niet is doorggegaan. De verschillen in wetgeving in de diverse wetten blijven nu bestaan. Wij sluiten ons aan bij de opmerking van Teun de Reijke inzake het vervallen van de diplomavereniging.

Definiëring begrippen in de concepttekst

Document

Veel begrippen zijn niet duidelijk gedefinieerd waardoor verwarring ontstaat. Om te beginnen het begrip 'document' dat de term 'archiefbescheiden' vervangt. De term 'archiefbescheiden' was achterhaald omdat het vaak (ondanks de toevoeging 'ongeacht de vorm') geassocieerd werd met papier. De term 'document' sluit aan bij de WOO, maar is in de concepttekst niet goed gedefinieerd. Onduidelijk is wat er onder verstaan wordt. Bijvoorbeeld ook data uit databases? Dat lijkt ons zeker wenselijk maar blijkt nu niet duidelijk uit de tekst. Het zou kunnen. Deze uitbreiding zou overigens een grote verbetering van het informatiebeheer kunnen inhouden. En formules?

De definitie die in dit wetsvoorstel wordt gehanteerd ("schriftelijk stuk of een ander geheel van vastgelegde gegevens") is niet allesomvattend en zal zeker nader moeten worden toegelicht. Dit komt met name omdat er gesproken wordt over 'vastgelegde gegevens'. Verder sluit het begrip document an sich te weinig aan bij de complexiteit van (samengestelde) bestandsformaten, en de hierin opgenomen gegevens, in een digitale beheeromgeving. Bovendien wordt het er niet duidelijker op nu 'ongeacht vorm' is weggelaten in het wetsvoorstel, juist omdat er in de praktijk nog wel degelijk een onderscheid bestaat tussen fysieke en digitale documenten.

Archiefdienst

Het is onduidelijk wat een (decentrale) archiefdienst nou eigenlijk voor organisatie is. Dit begrip is niet nader gedefinieerd, ook niet aan welke (wettelijke) eisen een dergelijke organisatie (tenminste) zou moeten voldoen. Ook bestaan in de praktijk verschillende soorten archiefdiensten, zoals: RHC's, streekarchieven, gemeentearchieven. Sommige gemeenten zijn nota bene niet eens aangesloten bij een archiefdienst (maar hebben wel een aangewezen archiefbewaarplaats). Daar is naar mening van het RAA in dit wetsvoorstel in onvoldoende mate rekening mee gehouden. Het is onduidelijk of een verantwoordelijk overheidsorgaan meerdere decentrale archiefdiensten kan en mag aanwijzen. De bepalingen uit dit wetsvoorstel bieden te weinig aanknopingspunten om hiervan verzekerd te kunnen zijn. Theoretisch is het mogelijk dat een verantwoordelijk overheidsorgaan kiest om (ook) een andere archiefdienst aan te wijzen. Wellicht kan deze omissie worden ondervangen door in artikel 5.2 aan te passen in: "... één archiefdienst...".

Verder vindt het RAA dat de wetgever moet bepalen dat de archiefdienst een overheidsorgaan moet zijn, om te voorkomen dat blijvend te bewaren documenten, die reeds zijn overgebracht, door een

commerciële partij worden beheerd en beschikbaar worden gesteld. Let wel, depots zouden in dit verband uiteraard wel door een dergelijke partij kunnen worden beheerd, mits aan de eisen voor bouw, aanpassing en inrichting (als ook bewaring en beschikbaarstelling) wordt voldaan. De betreffende archiefdienst moet dan eenduidige afspraken maken en overeenkomsten afsluiten over dit beheer. Het beschikbaar stellen van archieven door commerciële instellingen lijkt ons niet wenselijk.

Archivaris

Het aanwijzen van de archivaris, conform artikel 5.3 (Aanwijzing algemene rijksarchivaris en archivaris), tweede lid, kan theoretisch ook een functionaris zijn die geen archivaris is van de (aangewezen) archiefdienst. Dit is in tegenspraak met artikel 9.3 (Toezicht decentrale overheden) en artikel 9.4 (Toezicht gemeenschappelijke regelingen) waarin wordt gesproken over de archivaris van (het verantwoordelijk overheidsorgaan) de aangewezen archiefdienst.

Kortom, artikel 5.3 bepaalt dat een archivaris aangewezen moet worden, maar het uit te oefenen toezicht moet conform artikel 9.3 wel worden uitgevoerd door een archivaris van de archiefdienst of conform artikel 9.4 wel door de archivaris van het verantwoordelijk overheidsorgaan die een archiefdienst heeft aangewezen. Naar mening van het RAA zit er een discrepantie tussen de artikelen, hetgeen verwarring kan veroorzaken.

Depots

De begrippen 'archiefruimte' en 'archiefbewaarplaats' zijn in dit wetsvoorstel geschrapt en vervangen door 'depots'. Een depot kan een fysieke ruimte zijn of een omgeving waarin digitale documenten zijn opgenomen die duurzaam en toegankelijk beheerd dienen te worden. De specifieke (wettelijke) eisen zijn daarbij niet meer zo zeer gekoppeld aan de (fysieke) ruimte maar aan welke documenten in het betreffende depot zijn/worden opgenomen. Hierbij gaat het grofweg om overgebrachte en niet-overgebrachte documenten. Doordat de term 'e-depot' in de praktijk (als in het wetsvoorstel) ook gehanteerd wordt kan er wellicht verwarring ontstaan. De wetgever moet hier naar mening van het RAA rekening mee houden.

Diplomavereiste aangewezen archivaris

De diplomavereisten voor de aangewezen archivaris zijn geschrapt in het wetsvoorstel. De toelichting die wordt gegeven is op zich begrijpelijk, gelet op de (digitale) ontwikkelingen waardoor andere kennis en competenties ook belangrijk zijn geworden om de functie als archivaris te kunnen uitoefenen. Daarbij kunnen specifieke taken gedelegeerd worden door de archivaris. Juist op dit laatstgenoemde punt wringt de schoen. Door het loslaten van de diplomavereisten in de wet wordt direct en indirect de bijzondere kennis en vaardigheden (die hier onlosmakelijk mee verbonden zijn) teniet gedaan. De waarborging van deze kennis en vaardigheden bij archiefdiensten komt hiermee op losse schroeven te staan. Een diploma archivistiek wordt vaak als vereiste of als pré in een vacature voor archiefmedewerkers opgenomen.

Voorzien in versus aanwijzen

In artikel 5.2 (Decentrale archiefdiensten), eerste lid, is bepaald dat "gedeputeerde staten, het college van burgemeester en wethouders en het dagelijks bestuur van een waterschap voorzien in een decentrale archiefdienst die is belast met de bewaring en beschikbaarstelling van:...". Dit is tegenstrijdig met hetgeen dat o.a. is bepaald in artikel 9.3 (Toezicht decentrale overheden) en artikel 9.4 (Toezicht gemeenschappelijke regelingen). In beide artikelen wordt gesproken over de "aangewezen archiefdienst".

Het RAA is van mening dat hierdoor onduidelijkheid bestaat of het verantwoordelijk overheidsorgaan in kwestie (bij besluit) wel een decentrale archiefdienst moet aanwijzen. Kortom, "voorzien in" is te vrijblijvend en strookt dus niet met de overige bepalingen van en de toelichting op deze wet.

Derhalve vindt het RAA dat artikel 5.2, eerste lid, als volgt geformuleerd zou moeten worden:
“Gedeputeerde staten, het college van burgemeester en wethouders en het dagelijks bestuur van een waterschap wijzen een decentrale archiefdienst aan die is belast met de bewaring en beschikbaarstelling van:...”.